

Základní rysy deklinačního systému litevských substantiv

Kategoriální paradigma

Kategoriální paradigma litevského substantiva obsahuje gramatický rod, číslo a pád.

Koncovky substantiv vyjadřují tyto kategorie komplexně: ve tvaru *knygà* (kniha) koncovka *-a* vyjadřuje rod (v tomto případě f), číslo (sg.) a pád (N); ve tvaru *namáms* (domům) koncovka *-ams* vyjadřuje rod (v tomto případě m), číslo (pl.) a pád (D.).

Deklinační systém litevštiny nereflektuje kategorii „životnosti“ či „neživotnosti“ a tyto sémantické aspekty promítá do skloňování substantiv jen ve velmi omezené míře (např. při volbě koncovky vokativu sg. u a-kmenových substantiv na *-as*, viz v přehledu skloňování).

Rod

Litevská substantiva jsou pouze maskulina nebo feminina. Historicky litevština měla také neutra, ta však zanikla. (Stopy trojího gramatického rodu se zachovaly v periférii jmenného systému, např. u zájmen, adjektiv či participií, viz v dalších kapitolách.) Litevština tedy nemá substantiva typu *pole*, *dítě*, *nádraží*, srov. *laũkas* (m), *vaĩkas* (m), *stotĩs* (f).

Číslo

V deklinačním systému soudobé litevštiny číslo se omezuje pouze na singulár a plurál. Duál v současné spisovné litevštině se nepoužívá, avšak má jistou (slábnoucí) kontinuitu v dialektech a je poměrně hojně zastoupen v starších textech až do začátku 20. století. Duál tedy musíme pokládat za jev archaický a periferní z hlediska současné spisovné litevštiny, avšak pořád ještě živý a systémový z hlediska dialektologického.

Příklady:

riešutas – *riešutaĩ* – *du riešutu* (ořech)

dešrà – *dėšros* – *dvi dešrĩ* (salám)

Pád

Litevské substantivum má 7 pádů: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, instrumentál, lokativ a vokativ. V litevské odborné literatuře jsou obvykle uváděny právě v tomto pořadí:

Nominativ – Vardininkas (kas?)

Genitiv – Kilmininkas (ko?)

Dativ – Naudininkas (kam?)

Akuzativ – Galininkas (kà?)

Instrumentál – Įnagininkas (kuo?)

Lokativ – Vietininkas (kur? kame?)

Vokativ – Šauksmininkas (---)